

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)
14 aprilie 1994*

Christel Schmidt
împotriva
Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen

(Cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein)

„Menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprindere”

Cauza C-392/92

În cauza C-392/92,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein (Germania), pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

Christel Schmidt

și

Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea Directivei 77/187/CEE a Consiliului din 14 februarie 1977 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de unități (JO L 61, p. 26),

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din J. C. Moitinho de Almeida, președinte de cameră, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse (raportor) și M. Zuleeg, judecători,

avocat general: domnul W. Van Gerven

grefier: doamna D. Louterman-Hubeau, administrator principal

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

- pentru Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen, pârâtă în acțiunea principală, de către Wolfgang Jordan, avocat în Bordesholm,

- pentru Guvernul Republicii Federale Germania, de către domnul Ernst Röder, Ministerialrat în cadrul Ministerului Federal al Economiei, în calitate de agent,

* Limba de procedură: germana.

- pentru Guvernul Regatului Unit, de către domnișoara Sue Cochrane, de la Treasury Solicitor's Department și domnul Derrick Wyatt, Barrister, în calitate de agenți,

- pentru Comisia Comunităților Europene, de către doamna Karen Banks și domnul Jürgen Grunwald, membri ai Serviciului Juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale guvernului german, ale Guvernului Regatului Unit, reprezentat de către domnii John E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, și Derrick Wyatt, în calitate de agenți, precum și ale Comisiei, prezentate în ședința din 20 ianuarie 1994,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 23 februarie 1994,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin ordonanța din 27 octombrie 1992, primită la Curte la 9 noiembrie 1992, Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, două întrebări preliminare privind interpretarea Directivei 77/187/CEE a Consiliului din 14 februarie 1977 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de unități (JO L 61, p. 26, denumită în continuare „directiva”).

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu între doamna Christel Schmidt și Spar- und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen (Casa de economii și împrumuturi a fostelor sindicate din districtele Bordesholm, Kiel și Cronshagen, denumită în continuare „Casa de economii”).

3 Din motivarea ordonanței de trimitere rezultă că reclamanta în acțiunea principală, care era lucrător angajat de Casa de economii pentru a face curățenie la sediul sucursalei acesteia de la Wacken, a fost concediată în februarie 1992 ca urmare a restructurării sucursalei, Casa de economii dorind să încredințeze curățenia societății Spiegelblank, care era deja responsabilă cu curățenia în majoritatea celorlalte unități ale Casei de economii.

4 Societatea Spiegelblank i-a propus doamnei Schmidt să lucreze în continuare în schimbul unei remunerări lunare mai mari decât cea pe care o primea până atunci. Cu toate acestea, doamna Schmidt nu a acceptat să lucreze în aceste condiții, deoarece considera că extinderea suprafețelor de curățat determina în realitate o scădere a salariului său calculat la oră.

5 Doamna Schmidt a introdus o acțiune împotriva concedierii sale, care a fost respinsă în primă instanță. Aceasta a introdus ulterior o acțiune în fața Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein.

6 Considerând că soluționarea litigiului depindea de interpretarea Directivei 77/187, această instanță a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Atunci când sunt transferate prin contract unei alte întreprinderi, pot lucrările de curățenie ale unei întreprinderi să fie asimilate unei părți de unitate în sensul Directivei 77/187/CEE?

2) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este afirmativ, se aplică acest lucru, de asemenea, atunci când lucrările de curățenie au fost efectuate până la transfer de către un singur lucrător?”

7 Aceste două întrebări pot face obiectul unui răspuns comun.

8 În conformitate cu articolul 1 alineatul (1) din directivă, „prezenta directivă se aplică în cazul oricărui transfer al unei întreprinderi, unități sau părți de întreprindere către un alt angajator, ca rezultat al unei cesiuni convenționale sau al unei fuziuni”. [traducere neoficială]

9 Prin cele două întrebări ale sale, instanța națională încearcă să afle dacă lucrările de curățenie ale unei unități a unei întreprinderi pot fi asimilate unei părți de unitate în sensul directivei și dacă această asimilare este posibilă atunci când lucrările sunt executate de către un singur lucrător înainte să fie transferate prin contract unei societăți exterioare.

10 Casa de economii, Republica Federală Germania și Regatul Unit propun să se răspundă negativ acestor întrebări. În esență, Casa de economii subliniază că executarea lucrărilor de curățenie nu este nici funcția principală, nici o funcție auxiliară a întreprinderii, iar Guvernul Republicii Federale Germania și Guvernul Regatului Unit susțin că decizia luată de către aceasta de a încredința aceste lucrări unei alte societăți nu a implicat transferul unei entități economice sau transferul spațiilor ori activelor.

11 Comisia consideră, în special, că, deși curățenia este asigurată de către personalul întreprinderii, este vorba de un serviciu gestionat în mod direct, iar faptul că această muncă constituie numai o activitate auxiliară fără raport obligatoriu cu obiectul social al întreprinderii nu poate avea ca efect excluderea transferului din domeniul de aplicare a directivei.

12 În conformitate cu jurisprudența Curții (a se vedea Hotărârea din 12 noiembrie 1992, Watson Rask și Christensen, C-209/91, Rec., p. I-5755, punctul 15), directiva se aplică în toate cazurile de schimbare, în cadrul unor relații contractuale, a persoanei fizice sau juridice care răspunde de exploatarea întreprinderii și care, din această cauză, contractează obligațiile angajatorului față de lucrătorii întreprinderii, indiferent dacă proprietatea întreprinderii este transferată sau nu.

13 Protecția prevăzută de directivă se aplică, în special, în temeiul dispozițiilor articolului 1 alineatul (1), atunci când transferul se referă numai la o unitate sau o parte de unitate, și anume la o parte a întreprinderii. În consecință, aceasta se referă la lucrătorii repartizați în această parte a întreprinderii din moment ce, după cum a stabilit Curtea în Hotărârea din 7 februarie 1985, Botzen (186/83, Rec., p. 519, punctul 15), relația de muncă este caracterizată în principal prin legătura care există între lucrător și partea întreprinderii unde este repartizat să-și exercite sarcinile.

14 Astfel, atunci când o întreprindere încredințează, prin intermediul unui contract, răspunderea exploatarea unui serviciu al său, precum cel constând în executarea lucrărilor de curățenie, unei alte întreprinderi care își asumă, în consecință, obligațiile unui angajator față de lucrătorii în cauză, operațiunea poate intra în domeniul de aplicare a directivei. După cum a susținut Curtea în Hotărârea Watson Rask și Christensen, citată anterior, punctul 17, faptul că, într-un astfel de caz, activitatea transferată constituie pentru întreprinderea cedentă numai o activitate auxiliară fără raport obligatoriu cu obiectul social al întreprinderii nu poate avea ca efect excluderea acestei operațiuni din domeniul de aplicare a directivei.

15 Faptul că activitatea în cauză era asigurată înainte de transfer de către un singur lucrător nu este suficient să împiedice aplicarea dispozițiilor directivei, care nu depinde de numărul lucrătorilor repartizați în partea de întreprindere care face obiectul transferului. Trebuie, într-adevăr, reamintit că directiva are, în special, drept obiectiv, după cum reiese din al doilea considerent al său, protecția lucrătorilor în cazul schimbării angajatorului, în special pentru a asigura menținerea drepturilor acestora. Această protecție vizează toți lucrătorii și trebuie asigurată așadar chiar și în cazul în care un singur lucrător este afectat de transfer.

16 Nici argumentele Guvernului Republicii Federale Germania și ale Guvernului Regatului Unit bazate pe absența transferului de active nu pot fi acceptate. Faptul că jurisprudența Curții menționează transferul unor astfel de active printre diferitele criterii care trebuie luate în considerare de către instanța națională pentru a evalua caracterul real al unui transfer de întreprindere, în cadrul evaluării de ansamblu a unei operațiuni complexe, nu permite să se concluzioneze că absența acestor active exclude existența unui transfer. Într-adevăr, menținerea drepturilor lucrătorilor care, în conformitate cu titlul acesteia, reprezintă obiectivul directivei, nu poate depinde numai de luarea în considerare a unui factor despre care Curtea a subliniat deja, de altfel, că nu era, în sine, decisiv (a se vedea Hotărârea din 18 martie 1986, Spijkers, 24/85, Rec., p. 1119, punctul 12).

17 În conformitate cu jurisprudența Curții (a se vedea Hotărârea Spijkers, citată anterior, punctul 11 și Hotărârea din 19 mai 1992, Redmond Stichting, C-29/91, Rec., p. I-3189, punctul 23), criteriul decisiv pentru stabilirea existenței unui transfer de întreprindere sau parte de întreprindere în sensul directivei este cel al menținerii identității entității economice. În conformitate cu aceeași jurisprudență, menținerea acestei identități rezultă în special din continuarea efectivă sau reluarea de către noul angajator a aceluiași activități economice sau a unor activități similare. Astfel, în cazul din acțiunea principală, unde toate informațiile relevante sunt incluse în ordonanța de trimitere, similaritatea activităților de curățenie desfășurate înainte și după transfer, care se reflectă, de altfel, în oferta de reangajare a lucrătorului în cauză, constituie un element caracteristic al unei operațiuni care intră în domeniul de aplicare a directivei și care conferă lucrătorului a cărui activitate a fost transferată protecția pe care i-o oferă această directivă.

18 Cu toate acestea, se poate observa că, în cazul în care, în temeiul articolului 4 alineatul (1) din directivă, transferul unei întreprinderi sau părți de întreprindere nu poate constitui în sine un motiv de concediere pentru cedent sau cesionar, această dispoziție nu se opune concedierilor din motive economice, tehnice sau de organizare care presupun schimbări pe planul ocupării forței de muncă.

19 În cele din urmă, trebuie reamintit, de asemenea, că directiva nu se opune unei modificări a relației de muncă cu noul angajator, în măsura în care dreptul național admite o astfel de modificare, exceptând ipoteza unui transfer de întreprindere (a se vedea, cel mai recent, Hotărârea Watson Rask și Christensen, citată anterior, punctul 31).

20 Prin urmare, este necesar să se răspundă întrebărilor preliminare că articolul 1 alineatul (1) din Directiva 77/187/CEE a Consiliului din 14 februarie 1977 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de unități se interpretează în sensul că intră în domeniul de aplicare a acesteia o situație, precum cea care este descrisă de ordonanța de trimitere, în care o întreprindere încredințează, pe cale contractuală, unei alte întreprinderi răspunderea de executare a lucrărilor de curățenie asigurate anterior în mod direct, chiar dacă, înainte de transfer, aceste lucrări au fost executate de către un singur lucrător.

Cu privire la cheltuielile de judecată

21 Cheltuielile efectuate de către guvernul german, Guvernul Regatului Unit și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA (Camera a cincea),

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein, prin ordonanța din 27 octombrie 1992, declară:

Articolul 1 alineatul (1) din Directiva 77/187/CEE a Consiliului din 14 februarie 1977 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de unități se interpretează în sensul că intră în domeniul de aplicare a acesteia o situație, precum cea care este descrisă de ordonanța de trimitere, în care o întreprindere încredințează, pe cale contractuală, unei alte întreprinderi răspunderea de executare a lucrărilor de curățenie asigurate anterior în mod direct, chiar dacă, înainte de transfer, aceste lucrări au fost executate de către un singur lucrător.

Moitinho de Almeida

Joliet

Rodríguez Iglesias

Grévisse

Zuleeg

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 14 aprilie 1994.

Grefier
R. Grass

Președintele Camerei a cincea
J. C. Moitinho de Almeida